

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

SECRETARIAAT KIESRAAD

Datum
13 oktober 2016

Ons kenmerk
2016-0000578689

Inlichtingen
mr. W.A.E. Brüheim
T 070 426 6266
F 070 751 7078

Uw kenmerk
2016-0000471026

Blad
1 van 4

Bezoekadres
Herengracht 21
2511 EG Den Haag

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Internetadres
www.kiesraad.nl

E-mailadres
kiesraad@kiesraad.nl

Onderwerp

Advies over het Ontwerpvoorstel tot wijziging van de Kieswet ter nadere implementatie van Richtlijn 2013/1/EU

1. Inleiding

In uw brief van 9 september verzocht u de Kiesraad om op een zo kort mogelijke termijn advies uit te brengen over het ontwerpvoorstel van wet tot wijziging van de Kieswet ter nadere implementatie van Richtlijn 2013/1/EU (hierna: het ontwerpvoorstel). Dit voorstel strekt ertoe om in de Kieswet expliciet een maximale termijn van vijf dagen op te nemen, waarbinnen de Kiesraad buitenlandse autoriteiten een verklaring verstrekt over de kiesgerechtigdheid van een Nederlander die in een ander EU-land op de kandidatenlijst voor de Europees Parlementsverkiezing wil staan.

2. Samenvatting

De Kiesraad kan zich vinden in het voorstel om in de Kieswet expliciet een maximale termijn van 5 dagen op te nemen, waarbinnen hij buitenlandse autoriteiten een verklaring verstrekt over de kiesgerechtigdheid van een Nederlander die in een ander EU-land op de kandidatenlijst voor de Europees Parlementsverkiezing wil staan. Het heeft daarbij de voorkeur om een dergelijke verklaring (ook) in de officiële taal van de verzoekende lidstaat af te geven en niet uitsluitend in het Nederlands. Verder maakt de Raad in dit advies van de gelegenheid gebruik om ook aandacht te vragen voor een samenhangend probleem bij de implementatie van Richtlijn 2013/1/EU in artikel Y 35 van de Kieswet. Het centraal stembureau adviseert in lijn met de Richtlijn in de Kieswet te implementeren dat naast personen met de Nederlandse nationaliteit, alleen personen uit een ander EU-lidstaat die in Nederland verblijven zich kandidaat kunnen stellen.

3. Huidige regeling

EU-onderdanen die in een andere EU-lidstaat wonen dan waarvan zij de nationaliteit bezitten, kunnen zich ook in die andere EU-lidstaat kandidaat stellen voor de

verkiezing van de leden van het Europees Parlement. Een regeling daarvoor is vastgelegd in Richtlijn 93/109/EG, laatstelijk gewijzigd door Richtlijn 2013/1/EU. Bij hun kandidaatstelling verklaren deze kandidaten tegenover de autoriteit in de EU-lidstaat van verblijf, dat zij niet zijn uitgesloten van het recht om gekozen te worden in hun EU-lidstaat van herkomst. De EU-lidstaat van verblijf zendt deze verklaringen door naar de EU-lidstaten van herkomst met het verzoek om dit te verifiëren. Deze hebben vervolgens maximaal vijf dagen om de EU-lidstaat van verblijf te informeren of de betrokkenen ingevolge een individuele rechterlijke of administratieve beslissing van het passief kiesrecht zijn uitgesloten.¹

Datum
13 oktober 2016

Kenmerk
2016-0000578689

Onderdeel
Secretariaat Kiesraad

Blad
2 van 4

In Nederland is deze Europese richtlijn geïmplementeerd in de Kieswet. De 'vijf dagen'-termijn om de buitenlandse autoriteit te informeren is echter niet expliciet in artikel Y 38 van de Kieswet opgenomen. In plaats daarvan is bepaald dat de Kiesraad, handelend als centraal stembureau voor de verkiezing van de Nederlandse leden van het Europees Parlement, de gevraagde verklaringen 'onverwijld' verstrekt aan de buitenlandse autoriteit die het verzoek daartoe heeft ingediend.

Als de Kiesraad een verzoek ontvangt van een buitenlandse autoriteit om aan te geven of een Nederlander in Nederland als gevolg van een rechterlijke of administratieve beslissing van het passief kiesrecht is uitgesloten, verzoekt hij de minister van Veiligheid en Justitie hierover een verklaring te verstrekken.² Deze verklaring verstrekt de minister aan de Kiesraad, die deze op zijn beurt weer doorstuurt aan de buitenlandse autoriteit van wie het verzoek afkomstig was.

4. Aanpassing termijn in Kieswet

Terecht wordt in de memorie van toelichting bij het ontwerpvoorstel opgemerkt dat bij de laatst gehouden Europees Parlementsverkiezing de samenwerking van de Kiesraad en de minister van Veiligheid en Justitie goed heeft gefunctioneerd. Alle verklaringen konden binnen de door de richtlijn gestelde termijn van vijf dagen worden verstrekt. De Kiesraad ziet in het voorstel dan ook vooral een bevestiging en verduidelijking van de bestaande praktijk. Het voorstel heeft geen gevolgen voor de uitvoering of bestaande werkprocessen. De Kiesraad heeft dan ook geen bezwaar tegen de voorgestelde aanpassing en kan zich derhalve vinden in het voorstel om 'onverwijld' in artikel Y 38 van de Kieswet te concretiseren in 'zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen vijf werkdagen na ontvangst van het verzoek van de autoriteit'.

Het voorgaande laat onverlet dat het wetsvoorstel de termijn waarbinnen de minister van Veiligheid en Justitie de gevraagde verklaring aan de Kiesraad verstrekt niet concretiseert,³ terwijl de Kiesraad die verklaring wel binnen vijf werkdagen aan de verzoekende buitenlandse autoriteit moet verstrekken.⁴ Dit roept de vraag op of in de Kieswet niet ook een termijn moet worden opgenomen waarbinnen de minister gehoor dient te geven aan het verzoek van de Kiesraad. De Kiesraad meent dat daar terecht van is afgezien. Het woord 'onverwijld' in de bepaling drukt voldoende uit dat de minister van Veiligheid en Justitie de door de Kiesraad gevraagde verklaring onmiddellijk aan hem verstrekt. Tot op heden is dit ook gebeurd en er is geen

² Art. Y 38 lid 1 Kieswet.

³ Vgl. art. Y 38 lid 1 Kieswet.

⁴ Vgl. art. Y 38 lid 2 Kieswet (zoals dit na de voorgestelde wetswijziging luidt).

aanleiding om te veronderstellen dat dit bij toekomstige verkiezingen voor het Europees Parlement anders zal zijn.

Datum
13 oktober 2016

Kenmerk
2016-0000578689

Onderdeel
Secretariaat Kiesraad

Blad
3 van 4

5. Leesbaarheid van artikel Y 38 Kieswet

Zoals in de vorige paragraaf is aangegeven, stuit de gewijzigde tekst van artikel Y 38 van de Kieswet bij de Kiesraad niet op inhoudelijke bezwaren. De woorden 'van de autoriteit door naar die autoriteit', hoewel juridisch volkomen juist, doen echter wel afbreuk aan de leesbaarheid van de voorgestelde wettekst (voor een breder publiek). Het is mogelijk niet voor iedereen duidelijk dat met het woord 'autoriteit' in de voorgestelde bepaling telkens de in artikel 35b, eerste lid, van de Kieswet bedoelde buitenlandse autoriteit is gemeend. De Raad geeft u daarom in overweging om in het ontwerpvoorstel deze woorden te vervangen door: 'door naar de autoriteit van wie het verzoek afkomstig is.' Het nieuwe artikel Y 38, tweede lid, van de Kieswet zou dan komen te luiden: 'Het centraal stembureau geleidt de verklaring van Onze Minister van Veiligheid en Justitie zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen vijf werkdagen na ontvangst van het in het eerste lid bedoelde verzoek, door naar de autoriteit van wie het verzoek afkomstig is'.

6. Vertaling van de verklaring

De Raad geeft u in overweging de door de minister van Veiligheid en Justitie af te geven verklaringen niet meer uitsluitend in het Nederlands op te stellen. Deze verklaringen worden immers opgesteld ten behoeve van de autoriteiten in andere EU-lidstaten. In het verleden heeft het enkel gebruik van de Nederlandse taal tot vragen geleid, zoals omgekeerd ook het gebruik van een andere Europese taal ons in een enkel geval voor problemen plaatste. Naast een officiële Nederlandse verklaring ligt een verklaring in de officiële taal van de betreffende lidstaat uit een oogpunt van leesbaarheid voor de hand. Niet in de laatste plaats voor het geval het document in het buitenland voor derden ter inzage wordt gelegd, of onderdeel uitmaakt van een beroepsprocedure tegen de (niet) toelating van een Nederlandse kandidaat op een kandidatenlijst in een andere EU-lidstaat. Het zou het meest efficiënt zijn als hierover in Europees verband afspraken worden gemaakt en er één set vertalingen komt, waar de verschillende autoriteiten gebruik van kunnen maken.

7. Controle kiesgerechtigdheid niet-Nederlandse kandidaten

Richtlijn 93/109/EG, zoals gewijzigd door Richtlijn 2013/1/EU, veronderstelt dat EU-burgers zich alleen kandidaat kunnen stellen in de EU-lidstaat waarvan zij de nationaliteit bezitten of waarin zij verblijven.⁵ De Nederlandse Kieswet kent deze beperking niet. In 2014 leidde dit bij de verkiezing van de Nederlandse leden van het Europees Parlement tot een probleem.⁶ In dat jaar stelden twee EU-burgers, niet-Nederlanders, die niet in Nederland woonden, zich in Nederland kandidaat voor de Europees Parlementsvierkiezing. De kandidaten verklaarden, conform artikel Y 35, eerste lid, van de Kieswet, in de EU-lidstaat van herkomst niet te zijn uitgesloten van het recht om te worden gekozen. Op grond van artikel Y 35b van de Kieswet moest het centraal stembureau die verklaringen onverwijld doorsturen naar de daartoe aangewezen buitenlandse autoriteit met het verzoek om aan te geven of de betreffende kandidaten waren uitgesloten van het passief kiesrecht. De

⁵ Art. 6 lid 3 jo. 10 lid 1 Richtlijn 93/109/EG, laatst gewijzigd door Richtlijn 2013/1/EU.

⁶ Vgl. Advies van de Kiesraad d.d. 24 juli 2014 n.a.v. gemeenteraadsverkiezingen en verkiezing Europees parlement 2014, p. 6-7.

desbetreffende autoriteit – het ‘Cabinet Office’ in het Verenigd Koninkrijk – had echter een probleem met dit verzoek. Het verzoek vanuit Nederland kon niet op artikel 6 van Richtlijn 93/109/EG worden gebaseerd, want volgens de verklaringen woonden de kandidaten in het Verenigd Koninkrijk en niet in Nederland.⁷ De Kiesraad kon, aldus de Britten, aan de richtlijn niet het recht ontleenen om informatie te verkrijgen over de kiesgerechtigdheid van Britten die in het Verenigd Koninkrijk wonen.

Datum
13 oktober 2016

Kenmerk
2016-0000578689

Onderdeel
Secretariaat Kiesraad

Blad
4 van 4

De Kiesraad meent dat ook het hier geschetste probleem wordt veroorzaakt door, zoals het in de considerans van het ontwerpvoorstel wordt genoemd, een onvolledige implementatie van de richtlijn in het Nederlandse kiesrecht en vraagt daarom uw aandacht voor dit probleem.

Naar aanleiding van de beschreven problematiek heeft de Kiesraad reeds eerder geadviseerd EU-burgers die zich in Nederland kandidaat willen stellen, maar hier niet woonachtig zijn en ook niet de Nederlandse nationaliteit hebben, niet langer reeds bij de kandidaatstelling om een verklaring omtrent hun kiesgerechtigdheid te vragen.⁸ In uw reactie op dit advies, gaf u aan het onwenselijk te vinden als er in Nederland kandidaten op de kandidatenlijst kunnen staan, die in hun land van herkomst uit het kiesrecht zijn ontzet.⁹ De Raad wijst er evenwel op dat als een kandidaat de Nederlandse nationaliteit bezit, evenmin bij de kandidaatstelling wordt gecontroleerd of iemand niet door een rechterlijke uitspraak uit het kiesrecht is ontzet. Dat gebeurt immers pas bij het geloofsbrievenonderzoek.

Het geconstateerde probleem zou ook opgelost worden als de verkiesbaarheid van EU-burgers, niet-Nederlanders, bij de verkiezing van de Nederlandse leden van het Europees Parlement beperkt wordt tot de EU-burgers die daadwerkelijk in Nederland verblijven, zoals in feite ook is beoogd in artikel 6 van Richtlijn 93/109/EG. De Kiesraad adviseert u dit in overweging te nemen.

De Kiesraad,
Namens deze.

H.R.B.M. Kummeling
Voorzitter Kiesraad

M. Bakker
Secretaris-directeur

⁷ Artikel 10, eerste lid, onder a van de richtlijn vereist ook dat een kandidaat twee adressen op de verklaring plaatst: het adres in zijn EU-lidstaat van herkomst en zijn adres in Nederland. Een dergelijke eis is – in lijn met artikel Y 35 van de Kieswet – niet terug te vinden in Model Y 35 van de Kies- en referendumregeling.

⁸ Advies van de Kiesraad d.d. 24 juli 2014 n.a.v. gemeenteraadsverkiezingen en verkiezing Europees parlement 2014, p. 6-7.

⁹ Kamerstukken II 2014/15, 31 142, nr. 46, bijlage 2, p. 3.